

Annwyl Prif Weithredwr ,

Yn dilyn ymddiswyddiad y cyn Gyngorydd Llinos Medi, ac yn unol a pharagraff 2.7.3.2.1 rydym yn enwebu'r Cyngorydd Gary Pritchard, Plaid Cymru fel Arweinydd y Cyngor o Fedi 2024 hyd at fis Mai 2027.

Cynnigydd – Cyngorydd Robin Williams

Eilydd – Cyngorydd Carwyn Elias Jones

Manffesto'r Grŵp

Mae Grŵp Plaid Cymru yn ymfalchïo mewn aeddfedrwydd a sefydlogrwydd gwleidyddol ac rydym yn ymrwmo'n llawn i'r egwyddor hyn yn y cyfnod sydd yn weddill o'r weinyddiaeth hon.

Mewn cyfnod o newid Llywodraeth yn San Steffan ac o heriau ariannol i Awdurdod Lleol yng Nghymru a thu hwnt, ein nod yw sicrhau sefydlogrwydd a dilyniant er mwyn arwain awdurdod sy'n perfformio'n dda i'r cyhoedd, ein partneriaid a'n rheoleiddwyr.

Byddwn fel Grŵp yn parhau i sicrhau llais cryf i'r Awdurdod ar lefel rhanbarthol a chenedlaethol ac er newid Arweinydd ni fydd ein blaenoriaethau na'n ymrwymiad i Gynllun y Cyngor yn newid.

Addysg

Mae sicrhau system Addysg sy'n addas i bwrpas yn flaenoriaeth gennym. Mae Plaid Cymru wedi ymrwmo i roi'r cyfleoedd gorau i blant, pobl ifanc a staff dysgu'r ynys drwy:

- Sicrhau adnoddau digonol i addysgu ein plant a'n pobl ifanc.
- Cydweithio gyda phartneriaid i gynnig cyfleoedd hyfforddi ac addysgu ôl 16.
- Sicrhau a hyrwyddo prentisiaethau a chyfleoedd hyfforddi drwy waith.

Gofal, Iechyd a Lles

Mae Plaid Cymru eisiau sicrhau gwasanaeth gofal sy'n gwasanaethu'r teulu cyfan pan mae angen gofal arnynt. Byddwn yn cefnogi'r cynlluniau sydd yn ein ymrwmo i ddod yn ynys sy'n wybodus o drawma ar draws pob elfen o wasanaethau'r Cyngor. Byddwn hefyd yn

- Cryfhau darpariaeth gofal dydd er mwyn rhoi ysbaid i ofalwyr di-dâl.

- Datblygu'r cynllun Gofal Ychwanegol yn ne'r ynys ac yn parhau i gefnogi cynlluniau gwella gofal dementia.
- Blaenoriaethu gwasanaeth cefnogaeth i deuluoedd trwy wasanaethau Teulu Môn.

Economi

Mae Plaid Cymru eisiau gweld mwy o gaffael lleol er mwyn cadw'r arian yn cylchdroi o fewn yr economi leol. Rydym, drwy'r Bwrdd Uchelgais yn sicrhau cyfleoedd i ddatblygu economi ar yr ynys. Mae Plaid Cymru eisiau sicrhau cynllun Arfor i'r dyfodol er bydd ein busnesau a'r Gymraeg. Rydym fel Grŵp eisiau

- Cydweithio er mwyn sicrhau buddion lleol o ganlyniad i ddatblygiadau ynni strategol tra'n lleihau a lliniaru unrhyw effeithiau negyddol.
- Cefnogi sector lletygarwch a thwristiaeth wrth ddiogelu ein cymunedau a'n amgylchedd naturiol.
- Sicrhau bod cwmnïau lleol i Fôn a Chymru yn elwa o ddatblygiadau'r Cyngor ac o gynlluniau strategol Llywodraethau San Steffan a'r Senedd.

Tai

Mae Plaid Cymru o'r farn bod gan bawb yr hawl i gael galw rhywle yn gartref. Rydym yn ymrwymo i barhau i gydweithio gyda Llywodraeth Cymru er mwyn ymateb i'r her dai lleol drwy ddeddfau cynllunio a threthi. Bydd Plaid Cymru yn

- Parhau i ddatblygu Tai Cyngor a sicrhau cyflenwad o dai fforddiadwy i drigolion Ynys Môn drwy ddeiliadaeth rhent cyffredinol, rhent canolradd a pherchnogaeth cost isel.
- Gwella ansawdd ein stoc tai er mwyn sicrhau'r cartref o ansawdd gorau i'n tenantiaid.
- Defnyddio'r dreth premiwm ar ail dai a thai gwag er mwyn cefnogi prynnwyr tro cyntaf yr ynys a chreu cynlluniau arloesol er mwyn ymateb i'r her cynyddol am dai lleol.

Hinsawdd

Rydym eisiau blaenoriaethu'r gwaith datgarboneiddio ar draws y Cyngor. Bydd hyn yn digwydd drwy fuddsoddiad, cefnogi cynlluniau ynni a chydweithio gyda phartneriaid lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Bydd Plaid Cymru yn

- Parhau ar y daith o leihau allyriadau carbon o dir ag asedau'r Cyngor a newid sut rydym yn gweithio.
- Diogelu amgylchedd yr ynys drwy ofalu am ardaloedd gwyllt drwy gynllun bioamrywiaeth.
- Ystyried effaith newid hinsawdd a bioamrywiaeth o fewn penderfyniadau ar bob lefel o'r Cyngor

Cymraeg

Mae'r Gymraeg yn rhan anatod o'n hunaniaeth, ein treftadaeth a'n diwylliant ac yn greiddiol i bopeth rydym yn ei wneud fel Cyngor. Mae gennym gyfrifoldeb i sicrhau fod yr iaith yn datblygu ac yn ffynnu. Mae Plaid Cymru am weld cynnydd yn y niferoedd sydd yn siarad yr iaith ar yr ynys a chynnydd yn y nifer sydd yn defnyddio'r Gymraeg bob dydd.

Byddwn yn:

- Datblygu'r economi i gefnogi'r Gymraeg drwy fanteisio ar raglenni grant a chydweithio gyda busnesau lleol.
- Sicrhau bod cyfleoedd i drigolion ddysgu a datblygu sgiliau yn y Gymraeg yn eu cymunedau drwy gydweithio gyda darparwyr dysgu a hyfforddi.
- Sicrhau bod rhieni a gofalwyr yn deall gwerth a manteision y Gymraeg drwy gydweithio gyda Phartneriaeth Cymraeg i Blant a Theuluoedd Môn

Mi fydd Plaid Cymru yn sicrhau dyfodol gwell i'r ynys drwy ymrwymo i wneud gwahaniaeth hir dymor i wasanaethau'r Cyngor. Rydym eisiau rhoi cyfle i bob plentyn a pherson ifanc gyrraedd ei botensial, hyrwyddo annibyniaeth yn ein cymunedau, rhoi cyfle i'r economi ffynnu er mwyn gwireddu ein gweledigaeth, fel sydd yng Nghynllun y Cyngor, i greu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall bobl ffynnu.